

ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ГОРИТЕ ПРЕЗ 2014 ГОДИНА

**Инж. Стефан БАЛОВ - главен експерт по защита на горите
в Изпълнителната агенция по горите**

Резултатите от лесопатологичното обследване дават основание да очакваме, че здравословното състояние на горите през 2014 г. ще бъде същото като през предходната година. Данните от сигнализацията и лесопатологичното обследване са представени дистанционно посредством електронната информационна система на ИАГ. Прогнозите на трите Лесозащитни станции - София, Пловдив и Варна, за 2014 г. дават пълна картина на здравословното състояние на горите в страната.

От проведените лесопатологични обследвания е установено, че през 2014 г. засегнатата от вредители и повреди горска площ в страната е 946 926 дка, което е 2.62 % от площта на горите. В 256 663 дка, или приблизително 30.35 % от засегнатата площ, е необходимо да бъдат проведени лесозащитни мероприятия.

Насекомни вредители в иглолистните гори

През 2014 г. от насекомни вредители по иглолистните дървесни видове се очаква да бъдат засегнати 187 382 декара.

Борова процесионка. Засегнатата от този вредител площ е 127 514 декара. Предвидената за авиоборба през 2014 г. площ е 12 437 дка, от които 9651 дка за авиохимична и 3811 дка за авиобиологична. В сравнение с миналата година има незначително увеличаване на слабо нападнатите площи и много малко намаляване на силно нападнатите площи.

И през следващата година боровата процесионка ще бъде най-широко разпространеният листогризещ вредител в боровите гори.

Борови листни оси. От описаните за България борови листни оси с икономическо значение са 3 вида - обикновена (малка) (*Diprion pini*), ръждива (*Neodiprion sertifer*) и самотна (*Acantholyda hieroglyphica*). Обикновената и ръждивата борови листни оси нападат белоборови и черноборови насаждения, като обезличават по-силно по-младите култури, докато самотната борова листна оса е най-опасна за културите на възраст до три години. Не се очакват мащабни нападения. За 2014 г. за авиоборба са предвидени 17 139 дка срещу обикновена бороволитна оса, която много години отсъстваше от прогнозата. В сравнение с миналата година има значително намаляване на слабо нападнатите площи и увеличаване на силно нападнатите.

Корояди. Най-опасните вредители по стъблата на иглолистните видове. При бора това са върховият корояд, големият и малкият горски градинар и шестозъбият корояд, а при смърча - типографът и халкографът.

Предвидените площи за борба срещу корояди през предходната година са 1753 дка, а за 2014 г. - 10 805 декара.

Набелязаните мероприятия включват извеждане на санитарни сечи и залагане на ловни дървета, а за проследяване на развитието на процеса - залагане на феромонови уловки.

Не се очаква намаляване на нападенията от корояди. Най-много те ще бъдат в естествените насаждения и културите от бял и черен бор. По-ограничен ще бъде броят им в смърчовите гори. Своевременното почистване на сечищата в боровите гори е много важно мероприятие, тъй като отпадъците при сечта подпомагат развитието и разпространението на вредителите.

Болести и съхнене на иглолистни дървесни видове

Съхнене на белия и черния бор. Размерът на площите с черен и бял бор, засегнати от съхнене, е 199 670 дка, а за санитарни сечи се предвиждат 48 648 декара. В сравнение с минали години площите със съхнене на белия и черния бор са се увеличили многократно. Поради продължителните засушавания и много високите температури в края на 2012 и пролетта на 2013 г. съхнат обшир-

ни площи от бял и черен бор, растящи на бедни и сухи месторастения, извън ареала на разпространението им. Нашите очаквания са за постепенно затихване на процеса през следващите години и намаляване на засегнатите площи.

Съхнене на елата. При обикновената ела съхненето не е толкова силно изразено, както през минали години. Слабо засегнати са 873 декара.

Общата площ на съхнещите иглолистни през 2013 г. е над 200 000 декара.

Насекомни вредители в широколистните гори

Общата засегната площ в тази група е 365 542 дка спрямо 400 956 дка през предходната година.

Гъботворка. Най-много са нападнатите площи от гъботворка, като през последните три години те постоянно намаляват. Силно нападнатите площи през 2012 г. са 258 388 дка, през 2013 г. - 254 792 дка, а през 2014 г. - 119 934 декара.

Необходимо е да продължи мониторингът на този вредител във всички нападнати площи. Освен това в бъдеще трябва да се засили профилактиката и въвеждането на интегрирани системи за борба чрез внасяне на различни патогени антагонисти на вредителя. Употребата на ентомопатогенната гъба *Entomophaga maimaiga* в нововъзникващи и стари огнища е успешна и трябва да продължи и напред. Извършеното разселване на гъбата в много райони на страната до голяма степен ограничи разпространението на вредителя в широколистните гори.

Не се очаква нарастването на площи, нападнати от гъботворката, през следващите няколко години.

Педомерки и листозавивачки. Слабо нападнатите дъбови насаждения от педомерки и листозавивачки са над 59 000 дка, което е с 12 000 дка по-малко от предходната година. Площите за борба не са включени в годишната прогноза, тъй като те трябва да бъдат потвърдени с краткосрочна прогноза след излизане на окончателните резултати от фотоеклектори и лепливи пояси на трите лесозащитни станции.

Дъбова процесионка. Този вредител периодично напада малки участъци в дъбовите гори. За 2014 г. са посочени 763 дка слабо нападнати насаждения, като не се предвиждат лесозащитни мероприятия.

Болести и съхнене при широколистните

Съхнене на дъба. През 2013 г. засегнатата от съхнене площ при дъба е 5878 дка, а при цера - 4186 декара. За санитарни сечи през 2014 г. се предлагат 390 дка дъбови и 326 дка церови насаждения.

Съхнене на бука. През изминалата година е установено съхнене в 8479 дка букови насаждения, а 154 дка от тях през настоящата година са предложени за санитарни сечи.

Вредител	Нападната площ - дка			Необходими мероприятия - дка					
	Слабо засегнати	Силно засегнати	Всичко	Авиохимична борба	Авиобиологична борба	Наземна химична борба	Механична борба	Интегрирана борба	Санитарни сечи
Всичко насекомни вредители по иглолистните видове в т.ч.	145 045	42 336	167 382	3118	23 672	196	2786	0.00	10 807
<i>Борова процесиянка</i>	113 177	14 337	127 514	3118	6533	0.00	2786	0.00	0.00
<i>Бороволистни оси</i>	12 256	17 198	29 454	-	17 139	180	-	-	-
<i>Корояди</i>	17 214	10 521	27 735	-	-	16	-	-	10 495
Всичко съхнене и болести по иглолистните видове в т.ч.	155 944	47 572	203 516	-	-	1	1	-	49 057
<i>Съхнене на бял и черен бор</i>	152 617	47 052	199 670	-	-	-	-	-	48 648
<i>Съхнене на елата</i>	873	-	873	-	-	-	-	-	-
<i>Коренова гъба</i>	-	14	14	-	-	-	-	-	-
Всичко насекомни вредители по широколистните видове в т.ч.	222 226	143 316	365 542	8222	111 712	24	-	-	-
<i>Гъботворка</i>	162 164	140 584	302 748	8222	111 712	-	-	-	-
<i>Педомерки и листовъртки</i>	57 240	2070	59 310	-	-	-	-	-	-
<i>Дъбова процесиянка</i>	763	-	763	-	-	-	-	-	-
Всичко съхнене и болести по широколистните видове в т.ч.	21 284	901	22 185	-	-	-	-	-	1510
<i>Съхнене на дъба</i>	5775	103	5878	-	-	-	-	-	390
<i>Съхнене на цера</i>	4058	128	4186	-	-	-	-	-	326
<i>Съхнене на бука</i>	8300	179	8479	-	-	-	-	-	154
Насекомни вредители по тополи, върби и елши	3381	1649	5031	-	-	2934	-	-	65
Болести по тополите, върбите и елшите	684	708	1392	-	-	-	-	-	99
Болести по горскоплодни	-	629	629	-	-	-	-	-	9
Повреди от дивеч и гризачи	390	687	1077	-	-	244	35	-	528
Плевелна и паразитна растителност	642	179	821	-	-	158	-	-	25
Повреди от абиотични фактори	115 684	30 384	146 069	-	-	-	91	-	34 114
Горски пожари	1674	9513	11 187	-	-	-	-	-	5899
Повреди в горски разсадници	1701	390	2092	-	-	1164	200	-	-
Всичко	668 659	278 267	946 926	11 340	135 384	4721	3113	-	102 105

Съхнене на други дървесни широколистни видове. Съхненето при останалите широколистни е по-слабо изразено - неколкостотин декара за цялата страна. Причините за заболявания и съхнене в широколистните гори в много случаи са непредвидими, което дава основание да се очаква, че те ще бъдат наблюдавани и през тази година.

Насекомни вредители по тополите, върбите и елшите

Вредителите, които причиняват повреди по тополите, върбите и елшите, са листояди и листни въшки, златки, сечковци и дървесни оси. Общата засегната площ в тази група е 5031 декара. За борба през 2014 г. са предвидени 2934 дка наземна химична и биологична борба и 65 дка за санитарни сечи.

Болести и съхнене по тополите, върбите и елшите

Повредите по тополите, елшите и върбите се изразяват в некрози по кората на тополите и съхнене. Засегнатата площ е 1392 дка, като при тополата - 592 декара. За борба се предвиждат 99 дка санитарни сечи.

Повреди от дивеч и гризачи

При по-висока численост дивечът може да нанесе значителни повреди на гората. Най-уязвими са младите растения на възраст до 5-6 години. Повредите се нанасят предимно от сърни, елени и зайци и най-често са свързани с прегризване на връхните леторасли на младите фиданки. Регистрираните повреди са на площ от 1077 декара. За наземна химична борба са предвидени 244 дка, за механична борба - 35 дка, и за санитарни сечи - 528 декара. При неблагоприятни климатични условия могат да се очакват повреди от дивеча и през 2014 година.

Плевелна и паразитна растителност

Общо 821 дка са насажденията, засегнати от плевелна и паразитна растителност. Мероприятия срещу плевелната растителност се предвиждат на площ 183 дка, в т.ч. 158 дка наземна борба и 25 дка санитарни сечи.

Повреди от абиотични фактори

Здравословното състояние на горите се влияе много от късните студове, силни ветрове, мокър сняг, слани, високи температури и други. Общо 146 069 дка насаждения и култури са засегнати от повреди от абиотични фактори. От тях 34 114 дка са предвидени за санитарни сечи, а 91 дка - за механична борба.

Повреди от горски пожари

Повредите от абиотичните причини в горите се ежегодно явление. Екстремните метеорологични прояви като продължителни засушавания и горски пожари, снеголоми и снеговали често предизвикват отслабване на дървостойките и значителни повреди в горите.

Установената при лесопатологичното обследване засегната от пожари площ е 11 187 декара. От тях 5899 дка са предвидени за санитарни сечи през годината.

Вредители, болести и други повреди в горските разсадници

За добро здравословно състояние на фиданките в горските разсадници се изискват значителни грижи. Малкият брой горски разсадници с повтарящото се производство на посадъчен материал от един и същ вид в продължение на много години създава условия за размножаване на насекомните вредители в тях. Климатичните аномалии също предизвикват повишаване на загубите и влошаване на здравословното състояние на фиданките. Профилактичните мероприятия допринасят за предпазване, ограничаване и предотвратяване на появата и развитието на болести, вредители и други повреди. Нападенията от насекоми и повреди от заболявания и от абиотични причини в горските разсадници се очакват и през 2014 г. на обща площ от 2092 дка, което е със 161 дка повече от предходната година. Предлагат се 1164 дка за наземна химична и 200 дка за механична борба.

От проведените лесопатологични обследвания се установява, че през 2014 г. засегнатата от вредители и повреди горска площ в страната е 946 926 дка, което е 2.62 % от площта на горите. В 256 663 дка, или приблизително 30.35% от засегнатата площ, е необходимо да бъдат проведени лесозащитни мероприятия.